

Nr 5.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m.

I en till riksdagen den 30 december 1953 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 39, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bifalla de under punkterna 1—8 här nedan omförmälda förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Beträffande utredningen i dessa ärenden får utskottet, i den mån ej därför närmare redogöres i det följande, hänvisa till statsrådsprotokollet.

1:o.

Ullälva Östernorrgård 3¹ i Östergötlands län.

Domänstyrelsen (skr. 21/11 1953) hemställer, att kronoegendomen förra kvartermästarebostället 1 mantal Ullälva Östernorrgård 3¹ i Törnevalla socken, Östergötlands län, skall — med undantag av ett inom Östra Hargs socken beläget utskifte i Häradskärret — på vissa angivna villkor säljas till egendomens arrendator Arthur Fredrik Andersson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 17 kilometer från Linköping och 3 kilometer från Gistads järnvägsstation, är till den 14 mars 1954 utarrenderad mot en avgäld, som för arrendeåret 1953/54 utgår med 2 500 kronor. Ägora är utlagda i två hemskiften och ett utskifte i det omkring 10 kilometer från gården inom Östra Hargs socken belägna s. k. Häradskärret. Hemskiftenas sammanlagda areal uppgår till 52,6 hektar, varav 31,4 hektar tomt, trädgård och åker, 3,8 hektar äng och betesmark, 13,6 hektar skogsmark, 1,5 hektar gärdesbackar och 2,3 hektar impediment. Skiftet i Häradskärret innehåller 1,06 hektar äng. Åkerjorden utgöres i huvudsak av sandblandad lerjord och i övrig av dungjord. Den är styv och tämligen svårbrukad. Arronderingen är mindre god. Täckdikningen behöver kompletteras. Skogens virkesförråd omfattar 1 834 m³sk (inkl. klappalättstämpling omfattande 202 m³sk) eller 135 m³sk per hektar. Av virkesförrådet tillhör 430 m³sk åldersklass V eller äldre åldersklasser. Den ideala medelboniteten är 5,05. Egendomen har del i Ullälva dikningsföretag år 1933 med annuiteter av 38 kronor 56 öre till och med år 1966 samt 35 kronor 17 öre för år 1967. Till egendomen hör andel i Åkerbo häradsallmanning, varifrån erhållits en utdelning av 8 m³ virke om året.

Byggnadsbeståndet är i mindre gott skick. Boningshuset saknar alla bekvämligheter utom vatten och avlopp. Ladugården, som har trägolv, kan icke

användas för kreatur, förrän den restaurerats. Egendomen drives för närvarande kreaturslös. Ett antal mindre byggnader och byggnadsdelar, den elektriska anläggningen samt vattenledningar till boningshuset och ladugården tillhör arrendatorn. Linköpings stads elektriska kraft- och belysningsaktiebolag har elektriska ledningar framdragna över ägorna.

Taxeringsvärdet år 1952 uppgår till 80 600 kronor, därav 70 500 kronor jordbruksvärde och 10 100 kronor skogsvärde.

Den till försäljning föreslagna huvudlotten har efter företagen omvärdering åsatts ett saluvärde av 107 000 kronor, varav 71 000 kronor för inägorna, 5 000 kronor för andelen i häradsallmänningen samt 31 000 kronor för skogsmarken och skogen. Värdet av klappalättstämplingen om 202 m³sk har uppskattats till omkring 7 500 kronor.

De myndigheter, som hörts i ärendet, har liksom *departementschefen* tillstyrkt huvudlottens försäljning till arrendatorn för 107 000 kronor.

Utskottet. Det framlagda försäljningsförslaget tillstyrkes av utskottet, som sålunda hemställer,

att riksdagen må medge, att kronoegendomen Ullälva Östernorrgård 3¹ i Törnevalla socken, Östergötlands län, må — med undantag av ett inom Östra Hargs socken beläget utskifte i Häradsjärret — säljas till egendomens arrendator Arthur Fredrik Andersson för en köpeskilling av 107 000 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

2:o.

Bjällebo 1¹ i Jönköpings län.

Domänstyrelsen (skr. 28/10 1953) hemställer, att huvudgården av kronoegendomen förra löjtnantsbostället 1 mantal Bjällebo 1¹ i Vrigstads socken, Jönköpings län, skall på vissa angivna villkor säljas till egendomens arrendator Olof Gustavsson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Huvudgården, som är belägen 12 kilometer från Vrigstads samhälle och 21 kilometer från Stockaryds järnvägsstation, är till den 14 mars 1958 utarrenderad mot en avgäld, som för arrendeåret 1952/53 uppgick till 1 509 kronor 94 öre. Egendomen i sin helhet innehåller 383,3 hektar, därav 18,7 hektar åker och tomt, 49,9 hektar äng och 314,7 hektar avrösningsjord. Här till kommer vattenområde i Bjällebosjön. Åkern, som är kuperad, delvis stenig och mycket splittrad, består av dels medelgod, dels svag sandmylla på jätterbotten. Ängen är likaledes kuperad och stenig samt användes som betesmark. Ett mindre vattenfall finnes i Bjällebosjöns utlopp.

Av åbyggnaderna är arrendatorsbostaden uppförd år 1941 och befinner sig i gott skick. Ladugården, som är byggd år 1895, behöver ombyggas och moderniseras. Ett garage och ett såghus med vattenturbin och generator, som förser gården med elektrisk kraft, tillhör arrendatorn.

Taxeringsvärdet är 200 500 kronor, därav 31 900 kronor jordbruksvärde och 168 600 kronor skogsvärde.

Den till försäljning föreslagna huvudgården, som numera avstyckats från kronoegendomen, omfattar en areal av 96,91 hektar, varav 12,99 hektar åker, 14,57 hektar äng, 48,66 hektar skogsmark, 11,67 hektar vattenområde samt 9 hektar annan avrösningsjord. Skogens virkesförråd omfattar 4 530 m³sk eller 93 m³sk per hektar. 2 490 m³sk av virkesförrådet tillhör åldersklass V eller äldre åldersklasser. Den ideala medelboniteten är 4,75.

Saluvärdet har uppskattats till 106 700 kronor, varav 39 700 kronor för inägorna, 5 000 kronor för vattenkraften och 62 000 kronor för skogen och skogsmarken. I skogsvärdet ingår ej en klappalättstämplad virkespost om 558 m³sk.

I ärendet hörda myndigheter har förordat att salulotten säljes till egendomens arrendator för ett pris av 106 700 kronor.

Departementschefen har biträtt försäljningsförslaget.

Utskottet. Med tillstyrkande av bifall till framställningen hemställer utskottet,

att riksdagen må medge, att huvudgården om 96,91 hektar av kronoegendomen Bjällebo¹ i Vrigstads socken, Jönköpings län, må säljas till egendomens arrendator Olof Gustavsson för en köpeskilling av 106 700 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

3:o.

Vistorp 7¹⁹ i Kristianstads län.

Domänstyrelsen (skr. 27/11 1953) hemställer, att huvudgården av kronoegendomen förra sergeantbostället 252/1000 mantal Vistorp 7¹⁹ i Förslövs socken, Kristianstads län, skall på vissa angivna villkor säljas till egendomens arrendator Karl Andersson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. anför styrelsen följande.

Egendomen, som är belägen 15 kilometer från Ängelholm och 0,5 kilometer från Förslövsholms järnvägsstation, är till den 14 mars 1954 utarrenderad mot en avgäld, som för arrendeåret 1952/53 utgick med 3 232 kronor 43 öre. Arealen är 38,5 hektar, varav 32,5 hektar tomt och åker, 3,7 hektar äng och 2,3 hektar avrösningsjord. Åkerjorden består av dels lermylla på ler- och grusbotten, dels sandmylla på sand- och grusbotten. Hävden är god. Dikningen är gammal och delvis bristfällig. Egendomen har del i ett samfällt lertag.

Arrendatorsbostaden är, ehuru gammal och otidsenlig, i medelgott skick. Av ekonomibyggnaderna är loglängan i gott skick. Stallängan och svinhuset är mindre goda och i behov av ombyggnad. Arrendatorn äger vissa tillbyggnader till boningshuset och stallängan samt ett höns hus. Förslövs andels- och elektricitetsförening u. p. a. har ett antal elektriska ledningar framdragna över ägorna.

Taxeringsvärdet är 88 400 kronor jordbruksvärde.

Till försäljning föreslås hela egendomen med undantag av ett område om 3,946 hektar som ingår i byggnadsplanen för Förslövsholms stationssamhälle. Salulotten omfattar 28,5 hektar tomt och åker, 3,7 hektar äng och 2,3 hektar vägar och sankmark eller sålunda tillhopa 34,5 hektar.

Saluvärdet har uppskattats till 99 350 kronor.

De i ärendet hörda myndigheterna samt *departementschefen* har ej haft något att erinra mot att arrendatorn får köpa huvudlotten för 99 350 kronor.

Utskottet. Försäljningsförslaget tillstyrkes av utskottet, som alltså hemställer,

att riksdagen må medge, att huvudgården om 34,5 hektar av kronoegendomen Vistorp 7¹⁹ i Förslövs socken, Kristianstads län, må säljas till egendomens arrendator Karl Andersson för en köpeskilling av 99 350 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

4:o.

Svinarp 1² i Malmöhus län.

Domänstyrelsen (skr. 28/10 1953) hemställer, att kronoegendomen förra hospitalshemmanet 3/32 mantal Svinarp 1² i Esarps socken, Malmöhus län, skall på vissa angivna villkor säljas till egendomens arrendator Nils Edvin Johansson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 6 kilometer från Dalby, är till den 14 mars 1957 utarrenderad mot en avgäld, som för arrendeåret 1952/53 utgick med 2 372 kronor 32 öre. Ägorna är utlagda i två skiften, hemskiftet och ängskiftet, innehållande tillhopa 14,8 hektar, varav 14,5 hektar tomt och åker samt 0,3 hektar äng. Åkern består av delvis styv och hårdbrukad lermylla på lerbotten. Täckdikningen är gammal men fungerar tämligen väl. Hävden är god. Egendomen har del i dikningsföretaget Bonderup—Ettarp av år 1950.

Åbyggnaderna är gamla och otidsenliga. Traktorhus, hönshus, vissa tillbyggnader till ekonomihuset samt den elektriska anläggningen tillhör arrendatorn. Sydsvenska kraftaktiebolaget har elektriska ledningar framdragna över hemskiftet.

Taxeringsvärdet är 54 600 kronor jordbruksvärde.

Saluvärdet har uppskattats till 60 950 kronor.

I ärendet hörda myndigheter har liksom *departementschefen* tillstyrkt egendomens försäljning till arrendatorn för 60 950 kronor.

Utskottet. Med biträdande av försäljningsförslaget hemställer utskottet, att riksdagen må medge, att kronoegendomen Svinarp 1² i Esarps socken, Malmöhus län, må säljas till egendomens arrendator Nils Edvin Johansson för en köpeskilling av 60 950 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

5:o.

Önsvala 5¹ i Malmöhus län.

Domänstyrelsen (skr. 11/12 1953) hemställer, att kronoegendomen förra hospitalshemmet 1/4 mantal Önsvala 5¹ i Nevishögs socken, Malmöhus län, skall på vissa angivna villkor säljas till egendomens arrendator Hans Nilsson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 12 kilometer från Lund och 4 kilometer från Staffanstorps järnvägsstation, är till den 14 mars 1957 utarrenderad mot en avgäld, som för arrendeåret 1952/53 utgick med 3 288 kronor 40 öre. Ägorna är utlagda i ett skifte, innehållande 30,5 hektar, varav 27,1 hektar tomt, trädgård och åker, 2 hektar äng och 1,4 hektar odlingsmark. Åkern, varav omkring 13 hektar är täckdikade enligt plan, består till 7 hektar av godartad lerjord samt i övrigt av sandmylla och torr sandmark på grus- eller kvicksandsbotten. Ängen utgöres av torv- eller dyjord. Å ägorna finnes ett mindre grustag. Egendomen har del i Segeån—Torrebergabäckens dikningsföretag.

Av åbyggnaderna är boningshuset gammalt och otidsenligt. Ekonomihuset är i gott skick med undantag av svinhuset. Sydsvenska kraftaktiebolaget har elektriska ledningar framdragna över egendomen.

Taxeringsvärdet är 89 100 kronor jordbruksvärde.

Egendomens saluvärde har uppskattats till 103 720 kronor, varav 8 000 kronor beräknats utgöra värdet av grusförekostmen.

De i ärendet hörda myndigheterna och *departementschefen* har föreslagit att arrendatorn skall få köpa egendomen för 103 700 kronor.

Utskottet. Utskottet förordar bifall till förslaget och hemställer sålunda, att riksdagen må medge, att kronoegendomen Önsvala 5¹ i Nevishögs socken, Malmöhus län, må säljas till egendomens arrendator Hans Nilsson för en köpeskilling av 103 700 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

6:o.

Hångsdala Trägården 16¹ i Skaraborgs län.

Domänstyrelsen (skr. 8/8 1953) hemställer, att kronoegendomen förra landsfiskalsbostället 1/2 mantal Hångsdala Trägården 16¹ i Hångsdala socken, Skaraborgs län, skall på vissa angivna villkor säljas till egendomens arrendator Georg Carlsson.

Om egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 15 kilometer från Falköping och 3 kilometer från Hångsdala järnvägsstation, är till den 14 mars 1954 utarrenderad mot en årlig avgäld av 1 914 kronor. Den innehåller i ett skifte 34,3 hektar, därav 29,4 hektar åker och tomt, 0,3 hektar äng, 4,1 hektar avrösningsjord (be-

tesmark) och 0,5 hektar impediment. Åkerjorden består i huvudsak av svartmylla på grusbotten och till en mindre del av torr sandmylla. Egendomen, som till viss del besväras av högt grundvattenstånd, är ej täckdikad. Hävden är god. Skog saknas, men till egendomen hör andel i Hökensås häradssällmanning och i sockenallsällmanningar, varifrån erhållits en utdelning av i genomsnitt 240, respektive 7 à 10 kronor årligen.

Av åbyggnaderna är boningshuset i gott skick. Övriga hus, av vilka ladugården är sliten och fordrar stort underhåll, är av medelgod beskaffenhet. Ombyggnads- och moderniseringsarbeten torde bli nödvändiga inom snar framtid. Elektriska ledningar, tillhörande Valstads elektriska distributionsförening, är framdragna över ägorna.

Taxeringsvärdet är 54 200 kronor jordbruksvärde.

Saluvärdet har uppskattats till 67 100 kronor, varav 6 250 kronor belöper å allmänningsdelarna.

De myndigheter, som hörts i ärendet, har liksom *departementschefen* tillstyrkt egendomens försäljning till arrendatorn för 67 100 kronor.

Utskottet har ej funnit anledning göra erinran mot framställningen och hemställer därför,

att riksdagen må medge, att kronoegendomen Hångsdala Trägården 16¹ i Hångsdala socken, Skaraborgs län, må säljas till egendomens arrendator Georg Carlsson för en köpeskilling av 67 100 kronor och på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

7:o.

Stenstorp Frälsegården 8¹ i Skaraborgs län.

Domänstyrelsen (skr. 11/12 1953) hemställer, att kronoegendomen förra kronofogdebostället 1 mantal Stenstorp Frälsegården 8¹ i Stenstorps socken, Skaraborgs län, skall på vissa angivna villkor säljas till numera avlidne arrendatorn Carl Henning Johanssons dödsbodelägare.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 20 kilometer från Skövde och 3 kilometer från Stenstorps järnvägsstation, är till den 14 mars 1954 utarrenderad mot en avgäld, som för arrendeåret 1953/54 utgår med 3 500 kronor. Ägorna är utlagda i två skiften, hemskitet och det 30 kilometer därifrån belägna skogsskitet å Billingen, innehållande tillhopa 125,8 hektar, därav 56,1 hektar tomt, trädgård och åker, 47,8 hektar äng och betesmark, 21 hektar skogsmark och 0,9 hektar impediment. Åkern, som delvis är kuperad och stenig, består av sand- och svartmylla med inslag av delvis vattensjuk mossjord. Omkring 3 hektar är täckdikade enligt plan. Behov av ytterligare täckdikning föreligger. Ängs- och betesmarken är delvis vattensjuk och till större delen beväxt med buskar samt lämnar ett mindre gott bete. Skogsmarkens virkesförråd omfattar 3 200 m³sk eller 103 m³sk per hektar. 150 m³sk tillhör åldersklass V eller äldre åldersklasser. Den ideala medelboniteten är 3,92.

Manbyggnaden är i medelgott skick. Ekonomihuset är knappt medelgoda och fordrar vissa investeringar. Ladugården behöver sålunda ombyggas och stallet omändras till svinhus och redskapsbod. Traktorgarage bör uppföras. Ett hönshus samt mjölkkrum, boningshus och ladugård å ett numera nedlagt torp under egendomen ävensom den elektriska anläggningen tillhör arrendatorn. Statens vattenfallsverk har elektriska ledningar framdragna över ägorna.

Till egendomen hör andel i åtta mindre allmänningar, vilka tidvis lämnat utdelning, senast åren 1947 och 1948 med sammanlagt 134 kronor 60 öre respektive 132 kronor 96 öre. Egendomen har vidare del i Frälsegårdens dikningsföretag med annuiteter av 196 kronor 39 öre till och med år 1961 och 178 kronor 60 öre år 1962.

Taxeringsvärdet är 75 000 kronor, därav 67 100 kronor jordbruksvärde och 7 900 kronor skogsvärde.

Inägornas saluvärde har uppskattats till 98 060 kronor och allmänningsandelarnas till 850 kronor. Värdet å skogsmarken och skogen har beräknats till 44 000. Egendomens saluvärde har sålunda uppskattats till sammanlagt 142 900 kronor.

De i ärendet hörda myndigheterna har tillstyrkt försäljning till arrendatorns dödsbo för 142 900 kronor.

Departementschefen har biträtt försäljningsförslaget.

Utskottet. Som Kungl. Maj:ts framställning icke föranleder någon erinran från utskottets sida, hemställer utskottet,

att riksdagen må medge, att kronoegendomen Stenstorp Frälsegården 8¹ i Stenstorps socken, Skaraborgs län, må säljas till arrendatorn Carl Henning Johanssons dödsbodelägare för en köpeskillning av 142 900 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

8:o.

Tomterna nr 8, 9 och 10 i Sorsele municipalsamhälle, Västerbottens län.

Domänstyrelsen (skr. 4/9 1953) hemställer, att tomterna nr 8, 9 och 10 i kvarteret Björnen (förra jägmästarbostället Pansborg) i Sorsele municipalsamhälle, Västerbottens län, skall överlätas till Sorsele kommun i utbyte mot den inom samma kvarter belägna tomten nr 18 samt en kontant köpeskillning av 53 500 kronor i enlighet med ett vid styrelsens skrivelse fogat avtal, vilket undertecknats av kommunen den 13 april 1953.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, följande.

De ifrågavarande tomterna är samtliga belägna utefter Lillån med centralt läge i samhället. Å tomterna nr 8, 9 och 10 finnes — förutom, bland annat, en garagebyggnad — en större bostadsfastighet, vilken alltsedan den 1 augusti 1948 är upplåten till kommunen mot en årlig avgäld av 500 kronor. Kommunen har om- och tillbyggt bostadsbyggnaden och använder den såsom lokal för den kommunala mellanskolan. Med hänsyn till det kapital,

som investerats i byggnaden, önskar kommunen trygga sin besittningsrätt genom inköp av området. Då emellertid kronan för bostadsändamål är i behov av ett välbeläget markområde i samhället, har kommunen i utbyte förbundit sig att till kronan överlämna den kommunen numera tillhöriga tomten nr 18 i kvarteret Björnen. Å sistnämnda tomt, å vilken finnes ett i det närmaste värdelöst bostadshus, avses skola uppföras tjänstebostäder för biträdande jägmästaren och två kronojägare.

Tomterna nr 8, 9 och 10, som har en areal av tillhoppa 8 214 m², har värderats till sammanlagt 61 866 kronor 50 öre, varav tomtvärdet utgör 30 802 kronor 50 öre och byggnadsvärdet 31 064 kronor. Tomten nr 18 har uppskattats till ett värde av 8 257 kronor 50 öre. Skillnaden i värde mellan kronans och kommunens tomter, 53 609 kronor, som avrundats till 53 500 kronor, skall kommunen enligt bytesavtalet erlægga till domänstyrelsen.

Vederbörande jägmästare och överjägmästare har liksom *departementschefen* tillstyrkt domänstyrelsens förslag.

Utskottet. Utskottet förordar bifall till Kungl. Maj:ts framställning och hemställer alltså,

att riksdagen må medge, att ett utbyte av markområden mellan å ena sidan kronan och å andra sidan Sorsele kommun må äga rum på sätt och villkor, som finnes angivna i förenämnda, av kommunen den 13 april 1953 undertecknade bytesavtal.

Stockholm den 16 februari 1954.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se utlåtandet nr 4.